

explicates of the concept its sense attributes in the descriptions of Ukrainian culture are defined.

Key words: *concept, sense attribute, verbalization, gender stereotype, lexical unit, verbal behavior.*

УДК 811.14'02:81'42+82-21

Крамар Н.А., магістр.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

МОВНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ САМОГУБСТВО В ДАВНЬОГРЕЦЬКІЙ ТРАГЕДІЇ КЛАСИЧНОЇ ДОБИ

У статті досліджується вербалізація концепту САМОГУБСТВО у трагедіях Есхіла, Софокла і Евріпіда. Виділено базисні й оказіональні моделі метафоризації концепту САМОГУБСТВО. Проаналізовано образний та ціннісний складники концепту в давньогрецькій картині світу класичної доби.

Ключові слова: *концепт, самогубство, вербалізація, давньогрецька трагедія.*

Актуальність статті зумовлюється невпинно зростаючим інтересом до когнітивної лінгвістики та концептології, які дозволяють прозирнути у глибинні сфери людської культури та дослідити розвиток визначальних констант мовної свідомості, серед яких, безперечно, є і смерть, яка в усі часи водночас жахала і вабила людину невідомістю, яка за нею стоїть. Для трагедії як жанру мотив смерті є визначальним: давньогрецькі трагіки класичної доби досягли неперевершеної майстерності у змалюванні її найрізноманітніших виявів та мотивацій. Однак, саме у ситуації суїциду воля людини до життя найбільш гостро зіштовхується із іншими її прагненнями, які виявляються настільки потужними, що здатні подолати навіть вроджений інстинкт самозбереження. Відповідно, дослідження концепту САМОГУБСТВО є дуже вагомим для розуміння ціннісних орієнтирів давньогрецької картини світу класичної доби. Сприйняття або несприйняття суїциду, способи його виправдання, мотивація героя і вербалізація саморуйнівного акту дають змогу краще усвідомити ієрархію цінностей, розуміння значення життя і смерті та есхатологічні очікування давніх греків.

Крім того, ситуація суїциду є показовою для соціальних відносин в рамках колективу. Те, що самогубство є явищем соціальним, переконливо довів Еміль Дюркгейм у кінці XIX ст., зокрема, він виділяє чотири види самогубства залежно від суспільної мотивації: егоїстичне (навмисна ізоляція від колективу), альтруїстичне (абсолютна інтеграція в середовище), аномічне (втрата ціннісної системи у суспільстві) і фаталістичне (надмірна регламентація і контроль над індивідом) [Дюркгейм 1994, 89].

Соціальна природа самогубства відображається у семантиці номену концепту *САМОГУБСТВО* у давньогрецькій мові. Навіть у класичну добу не існувало окремої лексеми для позначення самогубці, натомість сема самогубства існує поряд із семою вбивства своїх близьких або близькими в одній лексемі, зокрема, слова *αὐτοφόνος*, *αὐθέντης*, *αὐτοκτόνος* можуть позначати як самогубцю, так і вбивцю своїх близьких (членів роду), *αὐτοσφαγής* – водночас того, хто приносить себе в жертву, і принесеного в жертву своїми родичами, *αὐτόχειρ* – як того, хто завдає смерть власною рукою, так і того, хто вмирає від руки рідних. Саме це нерозрізнення смислів і уможливило такий діалог в "Антигоні" Софокла:

Αἴμων ὄλωλεν αὐτόχειρ δ' αἰμάσσεται

Πότερα πατρώας ἢ πρὸς οἰκείας χερός; [Soph. Ant. 1175-1176]

Вісник: "Гемон загинув – від своєї вмер руки".

Провідник хору: "Це ж як – від батькової, чи від власної?"

У трагедії "Аякс" слово *αὐτοσφαγής* вжито в обох наведених значеннях у межах одного рядка:

Аякс: "Такої ж злої й нищівної смерті і їм завдайте, і як я вмираю від руки, нехай і їх своя рука (*αὐτοσφαγῆ πίπτοντα, τὼς αὐτοσφαγεῖς*), рука домашніх вразить (*πρὸς τῶν φιλίστων ἐκγόνων ὀλοῖατο*)" [Soph. Aj. 840-844].

Зауважимо, що вже в елліністичну добу засвідчено вживання цих лексем лише зі значенням самогубства: *αὐτοφόνος τύμβος* – "могила самогубці" в епіграмі Антифіла Візантійського (I ст. н.е.) [Anth., IX, 68], *αὐτοφόνος παλάμη* – "долоня самогубці" у Леоніда Тарентського (III ст. н.е.) [Anth. VII, 149].

Розглядаючи самогубство у світлі ключового для давньогрецького суспільства концепту *εὐσέβεια* **БЛАГОЧЕСТЯ**,

російський філософ С. Аванесов дає пояснення феномену злиття цих протилежних значень в одному слові: "У культурах, заснованих на примітивному "благочесті", самогубство часто здійснювалось якраз руками родичів (тобто було різновидом евтаназії) під знаком релігійно забарвленої соціальної необхідності" [Аванесов 2000, 36]. У трагедії класичної доби теж присутній мотив евтаназії ("*Трахініянки*", "*Філоктет*"), а також відбувається перенесення провини за самогубство персонажів на їхніх родичів (напр., Гемон і Евридика в "*Антигоні*").

Трагедія класичної доби демонструє соціальну необхідність як одну з можливих мотивацій для самогубства: це стосується випадків самопожертви задля суспільного блага (зокрема, у "*Фінікійках*" Еврипіда). Однак, найбільш поширеною мотивацією усе ж є егоцентричне прагнення звільнення від болю або сорому, що вказує нам на ослаблення інтегрованості індивіда у суспільство, пріоритет особистісних цінностей над громадськими. Загалом же мотив суїциду (включно із такими його виявами як евтаназія та самопожертва) присутній у 13 із 23 збережених трагедій класичної доби. У трагедіях Есхіла до самогубства справа не доходить, але персонажі неодноразово замислюються про нього. У Софокла самогубство або погроза його вчинити присутня у шести із семи збережених трагедій: Аякс, Антигона, Гемон, Деяніра, Йокаста вбивають себе, Електра і Філоктет погрожують накласти на себе руки. У фаталістичній трагедії "*Едип-цар*" представлено два типи самогубства: реальне (повішення Йокаста) і метафоричне (осліплення Едипа), оскільки, виколуючи собі очі у покарання за свій гріх, Едип занурюється в темряву, що на міфологічному рівні рівнозначне смерті [Ішук-Фадеева 2011, 1]. В Еврипіда мотив самогубства, вчиненого або уявного, присутній в "*Інолімі*", "*Гелені*", "*Гекубі*", "*Прохачках*", "*Іфігенії в Тавриді*".

Проаналізувавши вищевказані трагедії, можемо виділити найбільш частотні шляхи вербалізації емоційно-оцінного складника концепту *САМОГУБСТВО* за допомогою таких метафор: 1) самогубство як безумство/хвороба; 2) самогубство як звільнення/зцілення; 3) самогубство як благо/користь; 4) самогубство як збереження честі; 5) самогубство як самопожертва. Їх ми відносимо до базисних гносеологічних метафор концепту. До оказіональних метафор належать такі: 1) самогубство як вбивство іншими; 2) самогубство як помста. Якщо розглядати самогубство

як субконцепт у структурі концепту *СМЕРТЬ*, то дві з цих метафор (звільнення/зцілення; благо/користь) є властивими для концепту *СМЕРТЬ* загалом (їх ми виділяємо у трагедіях суто контекстуально), решта ж – диференціальні для субконцепту *САМОГУБСТВО* (який в ієрархічному розгляді доцільніше назвати *СМЕРТЬ ЗА ВЛАСНОЮ ВОЛЕЮ*). Якщо розмістити ці метафори на аксіологічній шкалі, перша базисна та дві оказіональні метафори у наведеному вище переліку є негативно маркованими; друга, третя і четверта сприймаються як відносно позитивні (майже у всіх випадках наявне зіставлення з іншими ціннісними чинниками); п'ята ж сприймається як абсолютно позитивна.

Несприйняття грецьким соціумом класичної доби суїциду позначилося на вербалізації самовільного бажання померти як хвороби або безумства. В *"Антигоні"* Софокла самогубство Антигони і Гемона провіднику хору здається **"безумством"** (*ἄβουλία*), від якого **"немає нічого гіршого"** (*ὄσα μέγιστον ἀνδρὶ πρόσκειται κακόν*) [Soph. Ant. 1240], ще раніше хор висловлює переконання, що *οὐκ ἔστιν οὕτω μῶρος ὃς θανεῖν ἐρᾷ* "немає настільки **дурного**, щоб прагнути померти" [Soph. Ant. 220]. Вустами хору висловлюється сподівання, що Еврідика *γνώμης γὰρ οὐκ ἄπειρος, ὥσθ' ἀμαρτάνειν* "має досить **розуму**, щоб не схибити" [Soph. Ant. 1250], тобто, що вона не вчинить так само. У трагедії цього ж автора *"Трахінянки"* хор, дізнавшись про самогубство Деяніри, запитує: *Τίς θυμός, ἢ τίνας νόσοι τάνδ' αἰχμᾶ βέλεος κακοῦ ξυνεῖλε;* **"Який душевний стан чи яка хвороба** її на смерть вразила жалом меча?" [Soph. Trach. 882-885]. Таку смерть годувальниця називає *σχετλιώτατα πρὸς γε πρᾶξιν* "найжахливішою, яку можна було вчинити" [Soph. Trach. 890]. Неврівноважений стан Деяніри на момент самогубства підкреслюється ще й вживанням емоційно забарвленого слова *διαίστώ* "знищувати": *αὐτὴν διήιστωσεν* **"себе знищила"**, "себе зруйнувала" [Soph. Trach. 881]. В *"Іфігенії в Авліді"* Евріпіда головна героїня стверджує: *μαίνεται δ' ὃς εὐχεται θανεῖν* **"божевільний** той, хто молиться про смерть" [Soph. Iph.Aul. 1242], адже *κακῶς ζῆν κρείσσον ἢ καλῶς θανεῖν* "погано жити краще, ніж прекрасно померти" [Soph. Iph.Aul. 1243].

Натомість, для інших героїв самогубство уявляється єдино можливим звільненням від їх страждань. Зокрема, у трагедії

"Прометей закутий" Есхіла герой, замислюючись про самогубство, об'єктивує його на мовному рівні як **звільнення** від усіх мук (τῶν πάντων πόνων ἀπηλλάγη), **звільнення** від лих (πημάτων ἀπαλλαγῆ) [Aesch. Prom.V. 750-755]. Трагедія "Прохачки" того ж автора теж демонструє вираження значення самогубства у лексемах семантичного поля "свобода": τὸ γὰρ θανεῖν ἐλευθεροῦται φιλαιάκτων κακῶν "смерть **звільнить** нас від жахливих мук" [Aesch. Sup. 802], ἀμφυγᾶς τίς ἔτι πόρον τέττω γάμου λυτῆρα; "в який ще спосіб нам знайти **визволення** від цього шлюбу?" [Aesch. Sup. 802-807]. У трагедії Софокла "Трахінянки" Геракл, просячи свого сина Гіла його убити, запевняє його, що той стане ὦν ἔχω παιώνιον καὶ μοῦνον ἰατῆρα τῶν ἐμῶν κακῶν "цілителем і єдиним лікарем його мук" [Soph. Trach. 1214].

Частотна також вербалізація самогубства як блага або користі, проте у нашому випадку цінність розглядається не абсолютно, а релятивно – у відношенні до інших чинників: самогубство набуває ознак блага за умов відсутності певного блага в житті. Зокрема, у трагедії "Прометей закутий" Іо, співчуваючи героєві, говорить, що κρείσσον γὰρ εἰσάπαξ θανεῖν ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς "раз умерти **краще, ніж** щодня тяжко мучитись" [Aesch. Prom.V. 750-751]; вони не розуміють τί δῆτ' ἐμοὶ ζῆν κέρδος "яке ж **благо** в такому житті?" [Aesch. Prom.V. 747]. У розглянутій вже "Антигоні", головна героїня, полемізуючи з Креонтом, говорить: ὅστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν ὡς ἐγὼ какоῖς ζῆ, πῶς ὄδ' οὐχὶ κατθανὼν κέρδος φέρει "тому, для кого в смутку безнастанному усе життя минає, чи не **благо** – смерть? [Soph. Ant. 463-464]. Електра в однойменній трагедії Еврипіда, почувши обманну звістку про смерть Ореста, каже: ὡς χάρις μὲν, ἦν κτάνη, λύπη δ', ἐὰν ζῶ· τοῦ βίου δ' οὐδεὶς πόθος "я була б **рада**, якби мене вбили, і сумувала би з життя, бо немає у ньому предмета для бажання" [Eur. El. 821-822].

Зауважимо, що два типи самогубства, які вербалізуються як відносне благо/користь та звільнення/зцілення від страждань, є яскравими типами егоїстичного самогубства (у термінології Е. Дюркгейма), яке засуджувалось античними філософами класичного періоду. Аристотель у "Никомаховій етиці" пише, що це ознака зніженості (ἡ μαλακία) – уникати труднощів і приймати смерть, не

тому, що вона прекрасна, а звільняючись від зла [Arist. Nic. Eth. 3.111ba11]; Платон же, розглядаючи цю тему у "Законах", також засуджує тільки той вид самогубства, який здійснюється через малодушність і лінощі [Pl. Leg. 873C].

Ключова для давньогрецької культури опозиція честі та сорому (*τιμή* і *αἰδώς*) [Доддс 1951] виявляється в такій мотивації самогубства як збереження честі. Для героїнь-жінок самогубство часто є виходом під час загрози тілесного збезчещення: так, Єлена в однойменній трагедії Еврипіда, перш ніж замислитись про найкращий спосіб самогубства, говорить: *ἀλλ' ὅταν πόσις πικρὸς ξυνηῖ γυναικί, καὶ τὸ σῶμ' ἐστὶν πικρόν. θανεῖν κράτιστον* "якщо жінка поєднається із незаконним чоловіком, то її тіло стане їй гірким; **краще померти**" [Eur. Hel. 296-297]. У "Теубі" Еврипіда Поліксена, не бажаючи ставати рабою, говорить своїй мамі: *συμβούλου δέ μοι θανεῖν πρὶν αἰσχροῶν μὴ κατ' ἀξίαν τυχεῖν* "розділи зі мною бажання **померти, перш ніж мене охопить сором**" [Eur. Hes. 373-374]. Їй вагомніше бути вільною, хоч би й *Ἄιδῃ προστιθεῖσ' ἐμὸν δέμας* "віддаючи Аїду тіло" [Eur. Hes. 368]. Йому готові радше покоритися і Данаїди, які у "Прохачках" Есхіла висловлюють палке бажання "повиснути у фатальній петлі", адже *πρὶν ἄνδρ' ἀπευκτόν τῶδε χριμθῆναι χροῖ' πρόπαρ θανούσας [δ'] Αἶδας ἀνάσσοι* "**краще** нехай Аїд володарює над нами мертвими, **ніж це тіло підступному ворогу віддати**" [Eur. Sup. 790-791]. Федра Еврипіда і Аякс Софокла теж понад усе бояться сорому, проте уже після здійснених ними ганебних учинків. Замисливши самогубство, Федра говорить корифею, що ще має спосіб *εὐκλεᾶ μὲν παισὶ προσθεῖναι βίον* "зберегти потомству **добру славу**" [Eur. Hip. 717], бо не хоче *οὐ γὰρ ποτ' αἰσχυνῶ γε Κρησίους δόμους* "**осоромити** критську землю" [Eur. Hip. 719] і *οὐδ' ἐς πρόσωπον Θησέως ἀφίξομαι αἰσχροῖς ἐπ' ἔργοις οὐνεκα ψυχῆς μᾶς* "не прийде до лица Тесея після **ганебних** справ заради свого життя" [Eur. Hip. 720-721]. Аякс же після свого ганебного нападу безумства, яке він вважає *θανάτῳ γὰρ ἴσον πάθος ἐκπεύσῃ* "нещастям, рівним смерті" [Soph. Aj. 215], намагається самогубством не тільки відновити свою загублену честь, а й довести свою мужність: *τοιᾶδ' ἀφ' ἧς γέροντι*

δηλώσω πατρὶ μὴ τοι φύσιν γ' ἄσπλαγχνος ἐκ κείνου γεγώς
 "цим покажу своєму старому батьку, що **не малодушним** я від нього народився" [Soph. Aj. 471-472]. Прагнення до життя за таких обставин опиняється на протилежному ціннісному полюсі і асоціюється із ганьбою: *Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρήζειν βίου, κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται* "соромно бажати жити далі людині, яка не бачить нічого, крім лих" [Soph. Aj. 474-475]. Аякс упевнений, що благородній людині слід *ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι* "або прекрасно жити, або прекрасно померти" [Soph. Aj. 480]. Ця біномінальна опозиція, продиктована суспільством, не залишає Аяксу вибору. Каплан і Швар роблять висновок, що для персонажів грецької трагедії "досягти героїзму важливіше за саме життя, і ця мета часто вимагає принесення власного життя в жертву" [Каплан 2000, 3]. Якщо слідувати філософському осмисленню самогубства Платоном, Аякс і Федра були би виправдані через нестерпний для них сором: такі випадки філософ наводить як виняток у своєму в цілому осудливому ставленні до суїциду [Pl. Leg. 873c].

Як самопожертва самогубство найбільш яскраво об'єктивується на мовному рівні у трагедії "*Фінікіянки*". Син Креонта Менекей заколює себе, щоб врятувати рідне місто від спустошення. Самозречення героя підкреслюється вживанням на позначення його заклання лексеми *σφάζω* [Eur. Phoen. 110] – дієслова, яке в епічній традиції передусім позначало дію жертвопринесення. Своє самогубство Менекей описує як *θανάτου δῶρον οὐκ αἰσχρὸν πόλει δάσων* "не ганебний дарунок смерті для міста", з метою *νόσου δὲ τήνδ' ἀπαλλάξω χθόνα* "врятувати землю від хвороби" [Eur. Phoen. 113-114].

В "*Аяксі*" вербалізація самогубства як самопожертви співіснує з вербалізацією самогубства як вбивства іншими, що репрезентується на мовному рівні, коли герой проектує власне прагнення до саморуйнації на інших суб'єктів. Від початку Аякс позиціонує себе як жертва зовнішніх сил: *Ἀλλὰ μ' ἅ Διός <μ'> ἀλκίμα θεὸς ὀλέθριον αἰκίζει* "Відважна богиня, Зевса донька, смерть мені несе" [Soph. Aj. 401-402], *πᾶς δὲ στρατὸς δίπαλτος ἄν με χειρὶ φονεῦσι* "Все військо стрімко наступає вперед, щоб мене вбити своїми руками" [Soph. Aj. 407-408], *πρὸς τῶν Ἀτρείδων ὡς*

διόλλυμαι τάλας "з вини Атрідів я погублений" [Soph. Aj. 839]. У передсмертному монолозі і далі у тексті часто вживаються лексеми, похідні від σφάζω "убивати", "зарізати в жертву": так, сам акт самогубства вербалізується як αὐτοσφαγή "самовбивство", **"принесення себе в жертву"** [Soph. Aj. 841, 1318], а зняряддя самогубства ніж – як σφαγεύς "вбивця" [Soph. Aj. 814], Текмесса після смерті називає Аякса νεοσφαγῆς "недавно вбитим" [Soph. Aj. 898]. Про той же фатальний ніж Тевкр після знаходження трупа говорить як про убивцю (φονεύς) [Soph. Aj. 1026]. Таким чином у трагедії вербалізується намагання перенести відповідальність за вчинок самогубства на інших суб'єктів. Подібне перенесення провини, але уже самим суб'єктом, відбувається і в *"Антигоні"*, коли Креонт заявляє, що це він ненавмисно убив свого сина (ὦ παῖ, σέ τ' οὐχ ἔκων κάκτανον) [Soph. Ant. 1340].

Для Аякса, однак, цінність самогубства полягає ще й у можливості таким чином помститись Атридам: перед самогубством він просить в Еринії – богинь помсти – щоб Атриди померли такою ж лихою смертю, як умирає він із їхньої вини [Soph. Aj. 839-843]. Текмесса ж після смерті Аякса погрожує Атридам: Ἴσως τοι, κεί βλέποντα μὴ 'πόθουν, θανόντ' ἄν οἰμώξειαν ἐν χρεῖα δорός "живого не цінували, та за мертвим, либонь, **заплачуть** у нужді військовій" [Soph. Aj. 960-961]. Тож у цьому випадку самогубство уявляється і як можливість відплатити своїм ворогам і змусити їх шкодувати за собою. Самогубство об'єктивується (серед іншого) як помста і в *"Іполіті"*: Федра говорить, що іде з життя, щоб Іполіт, τῆς νόσου δὲ τῆσδέ μοι κοινῆι μετασχὼν σωφρονεῖν μαθήσεται розділивши її хворобу, **навчився смиренню** [Eur. Hip. 730-731].

Зауважимо, що в давньогрецькій трагедії класичної доби ми не знаходимо моделей об'єктивізації самогубства як осквернення *μίασμα*, що характерно для написів архаїчної доби [Garrison 1991, 2], і як гріха, що більше притаманно для християнської картини світу.

Отже, у давньогрецькій трагедії класичної доби концепт *САМОГУБСТВО* отримує дуальну оцінку і водночас об'єктивується як хвороба і як зцілення, як безумство і як благо, що свідчить про неоднозначне ставлення суспільства епохи розквіту полісного устрою до цього явища. Проте, можна стверджувати, що абсолютно негативно марковані метафори зустрічаються рідко і виключно у

трагедіях Софокла. В аксіологічному вимірі самогубство вербалізується як релятивна цінність: часто воно позитивно марковане порівняно з негідним життям, втратою честі, загрозою життю інших людей, що в ієрархії цінностей давньогрецького соціуму сприймається як більше зло, ніж добровільна смерть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Аванесов С.С.* Введение в философскую суицидологию. Томск: ТГУ, 2000. – 122 с.
2. *Аристотель.* Нікомахова етика / Αριστοτέλους, Ηθικα Νικομαχεια. – К.: Аквілон-Плюс, 2002. – 480 с. Доддс Э.Р. Греки и иррациональное / Пер. с англ., коммент. и указатель С. В. Пахомова; Послесл. Ф. Х. Кессиди. – СПб.: Алетейя, 2000. – 507 с. – (Античная библиотека).
3. *Дюркгейм Э.* Самоубийство: Социологический этюд/Пер. с фр. с сокр.; Под ред. В. А. Базарова.—М.: Мысль, 1994.— 399 с.
4. *Ищук-Фадеева Н.И.* Концепт САМОУБИЙСТВА в русской драматургии ("Самоубийца" Н. Эрмана) // Вестник ТГПУ 2011 №7. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-samoubiystva-v-russkoy-dramaturgii-samoubiytsa-n-erdmana>
5. *Mel D. Faber.* Suicide and Greek Tragedy. Sphinx Press, 1970. – 208 p.
6. *Garrison E.P.* Attitudes Towards Suicide in Ancient Greece. Transactions of the American Philological Association (1974-), Vol. 121, (1991), pp. 1-34.
7. *Garrison E.P.* Groaning tears: ethical and dramatic aspects of suicide in Greek tragedy. Mnemosyne, bibliotheca classica Batava: Supplementum Mnemosyne. 147. BRILL, 1995. – 210 p.
8. *Kaplan K., Schwar M.* A Psychology of Hope: A Biblical Antidote to Greek Tragedy and Suicide. Journal of Psychology and Judaism, Vol. 24, No. 1. (1 March 2000), pp. 3-4.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2013

Крамар Н. А., магістр,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ЯЗЫКОВАЯ ОБЪЕКТИВАЦИЯ КОНЦЕПТА САМОУБИЙСТВО В ДРЕВНЕГРЕЧЕСКОЙ ТРАГЕДИИ КЛАССИЧЕСКОЙ ЭПОХИ

В статье исследуется концепт САМОУБИЙСТВО в трагедиях Эсхила, Софокла и Еврипида. Выделены базисные иokkaзиональные

модели метафоризации концепта САМОУБИЙСТВО. Проанализированы образная и ценностная составляющие концепта в древнегреческой картине мира классической эпохи.

Ключевые слова: концепт, самоубийство, вербализация, древнегреческая трагедия.

KRAMAR N.A.,

Taras Shevchenko National University of Kyiv

LANGAUGE MANIFISTATION OF THE CONCEPT *SUICIDE* IN CLASSICAL ANCIENT GREEK TRAGEDY

The article focuses on the verbalization of the concept SUICIDE in tragedies by Aeschylus, Sophocles, and Euripides. Basic and occasional models of metaphorization of the concept SUICIDE are distinguished. Figurative and axiological constituents of the concept in ancient Greek world model of the classical period are analyzed.

Key words: concept, suicide, verbalization, ancient tragedy.

УДК 81'276.3-055.1/ . 2

Крижановська М.В., к.філол.н., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У СІМЕЙНІЙ АДРЕСАНТНО-АДРЕСАТНІЙ КОНФІГУРАЦІЇ "ЧОЛОВІК-ЖІНКА" (на матеріалі сучасної італійської мови)

Статтю присвячено аналізу дослідженню особливостей когнітивних процесів в адресантно-адресатній конфігурації "чоловік-жінка" у процесі формування сімейного дискурсивного простору. Отримані дані свідчать про існування таких особливостей когнітивних процесів сімейного дискурсу, як гендерна маркованість інформації, посилання на заповнені когнітивні лакуни, вербалізація спільного об'єму інформації та актуалізація ідіомаркованої інформації про адресата.

Ключові слова: сімейний дискурсивний простір, когнітивні процеси, гендерна маркованість, когнітивні лакуни, спільний обсяг інформації, ідіомаркована інформація.